

tilis & concludens ratio; quia quando actus vel factum regulatur secundum animum & voluntatem gerentis, protestatio ejus modificat & declarat illud, ut in leg. Qui in aliena, §. final. cum similib. ff. de Acquirend. heredit. sed acquisitio possessionis est hujusmodi, ut in leg. 3. in princip. ff. de Acquirend. possess. & in leg. Licet, Cod. eod. titul. cum similib. Ergo, &c. Et ex isto fundamento & ratione istam conclusionem tenet Gloss. notabilis ordinaria in leg. Una. Cod. Uti possidet, in verb. Nec vi, post princip. ibi: Vel aliter pone exemplum, quæ habet, quod actus invasionis violenter factus in re vel possessione alterius, non operatur ultra mentem & intentionem ingredientis, de qua constare potest per protestationem ejus, quam ibi sequuntur communiter DD. similis Glossa est in leg. Si duo, ff. Uti possidet, in gloss. 1. versic. Vel secundo pone casum, tenet etiam Bartol. qui notabiliter loquitur in leg. Non solum, §. Morte, ff. de Novi oper. nuntiati, 7. column. num. 30. & ibi Jas. numer. 25. Anchar. in cap. Pastoralis, de causa posses. & prop. 6. column. num. 19. Confirmatur etiam per textum, juncta Glossa, & communis opinione, in leg. Certè, versic. Is qui, ff. de Precario, ubi, licet ex contractu precarii ingressus quærat possessionem naturalem; tamen ex protestatione sua, vel partium conventionem potest fieri, ut nullam quærat possessionem: Ergo idem sit, quando res omnino vacat; cum tunc actus pendeat de sola voluntate ingredientis.

Nec obstat si subtiliter dicas, quod hoc videtur impossibile: qui actus acquisitivus possessionis est ingressus rei; ergo post ingressum necessario est quæsitæ possessio naturalis: Confirmatur, quia protestatio contraria actui nullus est momenti, ut in cap. Sollicitudinem, de appell. in cap. 1. quod met. caus. in leg. 2. Cod. eodem titul. Ergo, vel quæritur possessio naturalis, vel omnino vitiatur ingressus, ut nulla possessio quærat: Quia respondeo notabiliter, primo, quod quando actus qui postea sit protestationi contrarius dependet solum à facto & voluntate ipsius protestantis, ut testamentum, hereditatis additio, & acquisitio possessionis; tunc per talem actum contrarium non tollitur præcedens protestatio, ut in dict. leg. Qui in aliena, §. final. ff. de Acquirend. heredit. in leg. Si quis in princip. testamenti, ff. de Legat. 3. Si vero ille actus protestationi contrarius celebratur cum aliquo tertio, tunc per illum videtur à protesta-

Et similiter è contra, si ingressus non habeat animum quærendi naturalem, sed solam civilem, videtur sibi contrarius: nam utramque quærit, cum habeat animum possidendi; vel nullam quærit, cum non habeat animum possidendi.

tionem recedere, & ita protedat text. in dict. cap. Sollicitudinem, cum similib. & istam doctrinam & theoreticam per prædicta jura, tradit magistratiter Bart. in leg. Non solum, §. Morte, ff. de Novi operis nuntiati, 4. column. num. 17. & 5. column. num. 22. & super eo communiter DD. Sed acquisitio possessionis dependet solum à facto & voluntate ipsius protestantis: Ergo, &c. Vel aliter & secundo, & valde subtiliter respondeo, quod ipse ingressus, & sic actus quærendi possessionem non est idem quod possessio naturalis, ut supra deduxi & probavi; sed est actus nudi facti, mediante quo utraque possessio quæritur: unde, si ingressus non vult utramque quære, sed tantum unam; illa sola quæritur.

Nec obstat etiam secundo si subtiliter replices, quod per ingressum non potest quis quære solam naturalem, sine civili; quia cum civilis sit illa quæ animo retinetur & conservatur, vel deperditur, ut in leg. Licet cum similib. Cod. isto tit. Ergo si in nostro casu ingressus non habeat animum possidendi, sequitur quod nullam quærit possessionem, etiam naturalem: (o) Quia respondeo, quod non habeat animum possidendi civiliter, sed bene habet animum possidendi naturaliter: & cum duplex & diversa sit possessio, & quoad diversos effectus, bene potest actus corporeus & animus producere acquisitionem unius possessionis sine alia; cum limitata causa limitatum pariat effectum, & actus agentium non operentur ultra eorum intentionem, juxta jura vulgaria. Ex quibus omnibus infero notabiliter, quod modò possessio sit vacans, modò ab alio occupata, potest iudex ratione sententiæ, vel decreti, vel alterius causæ, quem mittere in sola possessione civili, vel in sola possessione naturali alicujus rei, secundum qualitatem actus, vel negotii: nam illud quod potest fieri per partem, potest fieri per iudicem, ut in leg. Non est mirum, ff. de Pignor. action. & in leg. Si ob causam, Cod. de Eviction. Et in expresso istam doctrinam & conclusionem tenent Glossa singularis in leg. 2. eod. ubi in rem. actio in gloss. 1. in fin. & ibi notat & commendat Jacob. Bart. column. in princip. Angel. 2. column. num. 4. reputans esse notabilem, Bald. 2. column. num. 5. versic. De secundo constat. Salyc. 3. col. 6. opposit. & ibi communiter DD. Illam etiam Glossam ad hoc notat & commendat Bald. in Authent. & qui jurat, Cod. de Bon. autoritate jud. poss. 7. column. num. 31. Salyc. in leg. Nemo, Cod.

Cod. de Acquirend. possess. fin. column. Jas. in §. Omnium, Instit. de Action. 6. column. n. 108.

Quarta conclusio: Quod quando utraque possessio vacat, si quis simpliciter, nulla præcedente protestatione, rem ingressus sit, statim quærit utramque; nec tunc una quæritur sine alia, quia actus & animus non magis respicit unam quam aliam, imò utramque respicit: istam conclusionem probat aperte text. in leg. 3. in princip. de acquirend. possess. cum similib. dicentibus, quod corpore & animo quæritur possessio; sed illa est duplex; ergo utraque simul quæritur. Quam sententiam & conclusionem declaro isto modo, quod civilis possessio non acquiritur mediante naturali, vel una quærat prius altera; sed quod utraque simul quærat per ingressum rei cum animo possidendi: & istam declarationem voluit uno verbo Aretin. in dict. leg. Clam possidere, §. Qui ad nundinas, ff. de Acquirend. possess. 1. column. in fin. versic. Sed hoc non videtur dicendum. Idem Aretin. in leg. Quemadmodum, eod. 1. column. n. 3. & Doct. Segur. in prædicta leg. Quemadmodum, 7. column. vers. Illud quod, & in veritate forte ista fuit mens & intentio Bartol. in dict. §. Qui ad nundinas, 1. column. versic. Istud quod Gloss. dicit, licet à Doctoribus reprobetur, & cum his remanet expeditus iste articulus, qui certè valde subtilis & notabilis est, non sit declaratus à Doctoribus.

45 Quæritur etiam possessio per actus fictos: De quo articulo magistraliter, & utiliter intendendo tractare, quia est subtilis & quotidiana materia: Et primò dico, quod acquiritur possessio per visum & aspectum oculorum, præcedente titulo habili: text. est in leg. 1. §. Si jusserim, ff. de Acquirend. possess. textus melior de jure in leg. Quod meo, §. Si venditorem, versic. Aut si vicinum, eod. titul. cujus verba sunt: Aut si vicinum mihi fundum venditor ex turre demonstrat, vacuamque possessionem se tradere dicat, non minus possidere capi, quam si pedes finibus intulissem, text. in leg. Pecuniam, ff. de Solution. text. in leg. Falsus, §. Falsus, ff. de Furtis, text. in leg. Quod statu liber, ff. de Donatione causa mortis, text. in leg. Donationes, §. Species, ff. de Donation. & idem disponit lex 6. titul. 30. 3. part. Cujus ratio est, quia talis visus & aspectus oculorum, cum sit sensus de nobilioribus corporis, habetur pro apprehensione ipsius rei, & videor juris interpretatione pottingere corpus usque ad ipsam rem. Et in terminis istam rationem probat text. in dict. leg. Quod meo, §. Si venditorem, probat etiam text. in dict. leg. Pecuniam, ff. de Solution. ibi: Et quodammodo manu longa tradita existimanda est, & istam rationem ponit solus Cuman. in leg. 3. ff. de Ac-

quirend. possess. 1. column. Et adde, quod visus dicitur actus fictus; quia licet sit sensus naturalis & principalior cæteris, non tamen est aptus vel conveniens ad apprehendendam possessionem; quia propriè ordinatus ad discernendum omnia, quæ subjiciuntur visui, secundum proprias qualitates & differentias: in materia verò nostra, tam de jure naturali, quam civili solus tactus, & sic apprehensio naturalis per manus vel pedes est sensus aptus ad acquirendam possessionem: unde tenendum est, quod visus vel aspectus in acquisitione possessionis censetur actus fictus, & non verus, nec proprius: & in terminis ita tenet & declarat Aretin. in leg. 1. §. Si jusserim, ff. de Acquirend. possess. 3. notab. & ibi Socin. 2. col. ultim. notab. Vicent. 3. column. ultim. notab. Idem Aretin. in dict. leg. Quod meo, §. Si venditorem, 1. column. in fin. tenet etiam Bartol. in leg. 1. eodem titul. 5. column. numer. 18. & probant jura per me superius adducta. Et in tantum est verum, quod per visum & aspectum oculorum quæritur possessio, ut procedat etiam si res sit valde longè, & distet per decem milliaria, vel plus, dum tamen determinatè possit videri: Glossa est notabilis & ordinaria in leg. 1. ff. de Acquirend. possess. in gloss. 2. in med. quam ibi sequuntur & approbant omnes DD. licet Cuman. eam reprobat. Et in expresso ita tenet & declarat Aretin. in dict. leg. Quod meo, §. Si venditorem, 2. notabil. & Cardinalis, in cap. Olim, et 1. penultim. column. de Restitution. spoliat. Advertendum tamen, quod licet per visum vel aspectum oculorum quærat possessio præcedenti titulo, ut dixi; tamen hoc debet intelligi & limitari, quando concurrat simul voluntas tradentis possessionem, & voluntas accipientis in præsentia rei, quasi animus utriusque & rei præsentia hoc inducat & operetur: ita probant jura per me superius allegata, & tenet & declarat Bartol. in leg. 1. ff. de Acquirend. possess. 5. column. num. 18. Paul. fin. column. Alexand. 18. column. num. 77. & ibi communiter DD. idem Bartol. Angel. Imol. Roman. Aretin. Socin. Jason. & Vincent. in §. Si jusserim, ejusdem legis. Paul. Imol. Alexand. & communiter DD. in dict. leg. Quod meo, §. Si venditorem. Salycet. in leg. Licet, Cod. de Acquirend. possess. 3. column. Abb. in cap. 2. de Consuet. 8. column.

46 Ex qua conclusione & doctrina communi primò infero notabiliter, quod si quis velit acquirere possessionem & dominium in rebus vacantibus, quæ cælo, terra, marique capiuntur, vel habitis pro derelictis, quæ fiunt occupantis, non poterit acquirere per visum & aspectum oculorum; quia non est aliquis possessor jus

ius voluntate tradantur: sed requiritur vera & actualis apprehensio: ita probat text. in leg. 1. ff. de *Acquirend. possess.* & ibi tenet Glossa ordinaria, in verb. *qui primi*, & ibi magistraliter Bartol. 5. column. num. 18. Paul. fin. column. numer. 18. Alexand. 18. column. num. 75. Vincent. 47. column. num. 89. Salyc. in leg. *Licet*, Cod. eod. titul. 3. column. versic. *Unde dicat*. Pro qua sententia & conclusione facit text. in leg. *Naturalem*. §. *Illud*. ff. de *Acquirend. rerum domin.* text. in leg. *In laqueum*, eod. tit. text. in §. *Illud*. *Instit. de rerum divis.* ubi habetur, quod fera à nobis visa & vulnerata, non est nostra nisi eam apprehendamus: & idem disponit. *lex 20. tit. 28. 3. part.*

47. Secundò infero, quòd si quis inveniatur thesaurum in aliquo prædio vel fundo, non efficitur dominus nec possessor ejus per visum cum animo possidendi, sed requiritur vera & naturalis apprehensio: text. est expressus in leg. 3. §. *Neratius*, in fin. in versic. *Quidam putant*. ff. de *Acquirend. possess.* & ibi communis opinio. Quod intellige & extende, modò fundus sit alienus, modò sit proprius inveniatis: ita expressè probat ibi text. dum loquitur eo casu, quo quis præscripsit fundum: nam si ibi est thesaurus, non efficitur dominus nec possessor, nisi sequuta apprehensione. Ex quo subdeducitur, quòd si plures vidissent & invenissent thesaurum, vel aliam quamlibet rem vacantem, efficitur ejus qui prius eam apprehenderit: ita in specie tenet Bartol. Faber. & DD. in §. *Item lapilli*, *Instit. de rerum divis.* Confirmatur per text. in leg. *Naturalem*. §. *Illud*. ff. de *Acquirend. rer. domin.* & in §. *Illud*. *Instit. de rerum divis.* ubi, licet quis viderit & vulneraverit feram, non efficitur sua, sed ejus qui prius eam apprehenderit: quæ decisio & sententia hodiè est confirmata per legem 20. titul. 28. 3. part. licet contraria opinio Consultorum esset approbata per legem 12. tit. 4. lib. 3. *For. Leg.*

Sed advertendum, quòd in nostro articulo, in quo habemus, quòd etiamsi in nostro proprio fundo sit thesaurus, modò illum videamus, modò non, non quærimus ejus possessionem nec dominium nisi secuuta naturali apprehensione; videtur esse maxima difficultas: nam ille qui possidet continens videtur possidere contentum, argumento text. in leg. *Clavibus*. ff. de *Contrah. empt.* ubi, apprehensa possessione clavium, censetur apprehensa possessio rerum contentarum sub clavibus: & dixi latius supra. Quia, omissis aliis solutionibus, respondeo in forma, quòd text. in leg. *Clavibus*, & superior regula quitur & procedit in rebus non vacantibus, si tñ alio occupatis & possessis: nam tunc ut claves, vel tradatur quid aliud sub

cujus custodia prædictæ res sunt, transfertur dominium & possessio earum; quia concurrunt voluntas tradentis & accipientis cum illo actu traditionis clavium, qui repræsentat ipsam traditionem rerum: sed in nostro casu, hoc est in thesauro, loquimur in rebus vacantibus, quæ in nullius sunt bonis quoad dominium, nec possessionem; in quibus non intervenit voluntas alterius tradentis; imò nec potest intervenire, cum thesaurus vel res vacantes non sint in custodia propria alicujus tradentis, vel acquirentis possessionem: undè merito, licet quis sit dominus & possessor fundi, non efficitur dominus nec possessor thesauri: & iste est proprius sensus text. in dict. §. *Neratius*, in fine, dum dicit, *quia non sit sub custodia*, & ista fuit intentio ibi Bartol. in fin. oppos. & solut. de dict. leg. *Clavibus*, licet sic non declaret: & ita tenet & intelligit ibi Alexand. 1. column. post princip. Socin. 2. column. 4. notab. Vincent. 1. column. in med. Jas. 2. column. num. 4.

Item adde, quòd in tantum est verum, quòd in thesauro vel aliis rebus vacantibus requiritur naturalis apprehensio ad hoc ut acquiratur ejus dominium & possessio, ut procedat etiamsi lex vel statutum simpliciter diceret, quòd tales res acquirantur per inventionem, & sic quòd fiant inventoris: nam etiam tunc requiritur quòd sequatur apprehensio; nisi lex vel statutum expressè diceret contrarium; ita probat text. notabilis in §. *Thesauros*, *Instit. de rer. divis.* juncto text. in dict. leg. 3. §. *Neratius*. Et istam conclusionem tenet expressè Bartol. in §. *Item lapilli*, *Instit. de rer. divisione*, contra Gloss. ibi, & ibi tenent Faber. Angel. Nicol. & communiter DD. licet Jas. ibi in additionibus ad Christophor. tenet contrarium. Istam etiam conclusionem & extensionem tenet Bartol. in leg. 1. ff. de *Acquirend. possess. penult. column. 4. quæst. principal.* & ibi Paul. in fin. column. in fin. Imol. penultim. column. in medio. Joan. de Ferra. in dict. §. *Thesauros*. *Instit. de rer. divis.* & istam conclusionem tenet Paul. de Castr. Imol. Aretin. & commun. Moderni, in dict. §. *Neratius*. Pro qua sententia consideratur textus vulgaris in leg. *Si Barsatoram*, Cod. de *Fidejuss.* ubi, ille qui promisit invenire latronem, intelligitur promississe apprehendere, & illum repræsentare judici: & ad hoc notant & commendant ibi DD.

48. Ex qua conclusione & sententia primò infero, quòd si lege vel statuto cavetur, quòd inventus cum armis à iudice, vel familia perdat ea, vel puniatur certa pœna, intelligi debet, si fuerit apprehensus cum eis: & ita expressè tenet Bartol. in dict. leg. 1. ff. de *Acquir. possess. penultim. column. 4. quæst.* Paul. fin. column. in fin. Imol. penultim. column. Alexand. num. 77. Jas. num.

num. 87. idem tenet Bartol. in dict. leg. *Si Barsatoram*, & ibi Bald. & Salycet. Bartol. in l. 1. ff. ad leg. *Juliam de vi*, & ante eos idem tenet Cin. in leg. *Licet*, fin. column. in fin. Cod. de *Acquirend. possess.* & hoc idem videtur disponere *lex 33. tit. 14. lib. 2. ordin.* ubi dicit, quòd in locis ubi arma sint prohibita, si quis apprehensus sit cum eis, modò sint offensiva, modò defensiva, perdet ea.

Circa hoc tamen est notabile dubium: quòd si portans arma visus est per iudicem vel executorem in via vel loco prohibito, & aufugiat quousque ingressus est domum suam, vel locum tutum, iudexque semper insecutus est eum, an possit sibi auferre arma in domo, vel loco tuto? Et reperio quòd Bald. in leg. *Plerique*. 1. lectur. in fin. ff. de *In jus vocand.* per textum ibi: videtur expressè tenere, quòd non: nam dicit ibi, quòd si pro debito civili familia insequatur debitorem usque in domum suam, non potest ab ea extrahi; cum textus dicat ibi: quòd domus propria est cuilibet tutissimum refugium: & idem tenet ibi Alexand. 2. column. num. 8. & Jas. ibi, 2. column. num. 12. Sed certè ego crederem contrarium, imò quòd possit tunc arma auferre; argumento textus notabilis in leg. *Quod ait lex*. §. *Quod ait*. ff. de *Adult.* ubi ille qui non potest occidere adulteros nisi in certo loco, & flagranti delicto; si aufugiat, & insequatur eos incontinenti, uno impetu potest eos alibi occidere: & ex illo textu notat ibi Bartol. & DD. quòd quando finis habet necessariam causam cum principio, inspicitur principium. Facit etiam quòd dicit ibi Bartol. in fin. quòd si quis possit occidere vel offendere inventum in sua possessione; si ibi inveniatur & insequatur eum, potest extra possessionem offendere vel occidere, quia initium fuit licitum. Facit etiam doctrina Angel. in leg. *Grachus*. Cod. de *Adulter.* ubi dicit, quòd si iudex vel executor insequitur delinquentem in territorio suo, potest capere etiam in alieno: argumento textus in dict. §. *Quod ait*, de cuius tamen veritate vide Angel. de *Malefic.* in parte, *fama publica* 6. fol. versic. *Sexto quæritur*. Non obstat textus & Doctrina Bald. & Modernor. in dict. leg. *Plerique*. Quia considero, quòd ibi non loquitur in delictis, nec in re illicita commissa extra domum; sed in causa civili, in qua tutissimum refugium est domus propria: sed in nostro casu delictum, vel culpa consideratur eo ipso quòd quis portat arma in via publica & loco prohibito; unde, licet postea aufugiat, iudex qui insecutus est eum, potest auferre, inspecto initio culpabili: & credo quòd ista sit veritas. Confirmatur: quia de jure delatio armorum, vel emptio, vel venditio eorum est

Anton. Gom. ad Leg. Taur.

prohibita, ut in *Authentic. de armis*. Coll. 6. & ibi Glossa ordinaria & communiter DD. & in leg. *unic. Codic. ut armorum usus inscio principe interdictus sit lib. 11.* & ibi DD. licet de consuetudine non sit prohibitus, nec puniatur quis nisi de hoc quòd sit statutum vel proclamatio, ut hodiè communiter fit: ita tenet Platea in §. *Item lex Julia de vi*. 2. column. *Instit. de publ. judic.*

Ex qua etiam conclusione secundò infero, quòd si per legem vel statutum puniatur inventus in ludo; debet intelligi, si in eo apprehendatur, nec sufficit quòd postea possit probari per testes: ita determinat Alberic. in leg. *Quod ait lex*. ff. de *Adulter.* Angel. in leg. *Si fugitivi*. Cod. de *Servis fugit.* Platea in §. *Thesauros*. *Instit. de rerum divis.* Jas. in leg. 1. ff. de *Acquir. possess.* 20. col. num. 99. & istud idem hodiè approbat & confirmat *lex penult. titul. 10. lib. 8. ordinam.* ubi dicit, quòd si executor inveniatur & apprehenderit aliquos in ludo, lucratur omne, quòd ibi sit inventum & positum causa ludi. Nec obstat *lex 3. eodem titul.* ubi non requirit quòd inveniatur, nec apprehendatur lusores in ipso ludo: Quia procedit quando iudex vult petere à lusore illud, quòd lucratus fuit in ludo, eo casu quòd pars non vult petere. Tertio infero, quòd si tempore caritatis vel necessitatis imponatur pœna extrahentibus triticum, vel aliquas merces extra Civitatem vel oppidum, ut puniatur in amissione earum, vel in aliqua alia pœna; debet intelligi, si apprehendatur cum eis: ita singulariter Cœpola in leg. *Si fugitivi*. Cod. de *Servis fugit.* penultim. & final. column. num. 30. cum sequent.

49. Quarto infero, quòd si lex vel statutum punit mulieres, vel alias personas portantes vestes pretiosas, aurum, vel perlas; intelligitur, si cum eis apprehendantur: ita notabiliter Bald. in leg. *Item pupill.* ff. de *Rerum division.* final. column. in fin. Cœpol. in dict. leg. *Si fugitivi*. penultim. column. Cod. de *Servis fugit.* Alexand. in leg. 3. §. *Neratius*. ff. de *Acquirend. possess.* 2. col. Jas. in leg. 1. eod. tit. 20. column. n. 89. Angel. de *Malefic.* in parte, dictus Andr. armatus in fin. Adde tamen quòd hoc casu est dubium, an tales mulieres vel personæ prohibita incident in prædictam pœnam, si portent perlas fictas, aurum, vel vestimenta ficta? In quo reperio, quòd Bartol. notabiliter in leg. 1. §. 1. ff. de *Fonte*, determinat expressè quòd non, per textum ibi, quem inducit hoc modo: *Nam ibi est casus, quòd licet prohibens alium uti aqua, quam vult haurire vel ducere de fonte, puniatur & teneatur illo interdicto; tamen debet intelligi de aqua perpetua & viva: secus tamen de aqua cisternæ; cum non habeat perpetuam, nec vivam aquam.*

Kk 2

aquam: ergo statutum vel lex puniens portantes perlas, aurum, vel vestes, intelligatur veras & naturales, non fictas. Sed in contrarium facit textus notabilis & expressus in leg. Vellera. Cod. de Vestibus holoberis & auratis lib. II. qui aperte probat, quod prohibitus portare vestes versicolores, puniatur etiam si talis vestis vel color non sit verus & naturalis, sed fictus: & ita per illum textum notat & tenet ibi Bartol. & Platea; & certè est dubia difficultas. Sed in hoc articulo ista sit notabilis & vera concordia, scilicet, quod si statutum sit factum pro evitandis sumptibus & expensis in regno vel loco, tunc procedat sententia Bartol. in dict. leg. I. §. I. ff. de Fonte, quia tali casu cessat ratio: Si verò fiat ea ratione, ne mulieres, vel viles personæ æquiparentur & assimilentur matronis vel dignioribus personis, (quod iustissimum est, ut in leg. Mimæ, & ibi Bald. & communiter DD. Cod. de Episc. audiend.) tunc procedat doctrina Bartol. & aliorum DD. per textum ibi in leg. Vellera. Cod. de Vestibus holoberis & auratis, lib. II. quia militat eadem ratio: Et in terminis istam doctrinam & concordiam ponit Georg. Nat. in capit. Quamvis pactum, de pactis, in 6. 14. column. num. 114. Unum tamen est, quod si in domo propria quis portet vestes prohibitas, non incidet in pœnam; quia videtur cessare ratio prohibitiva: & in terminis ita probat Pragmatica final. de Valladolid, anni 1537. loquendo in secundo casu & membro nostræ distinctionis.

50. Advertendum tamen, quod contra superiora expressè tenet Angel. in dict. leg. 3. §. Neratius. ff. de Acquirend. possess. imò, quod in omnibus prædictis casibus non requiritur apprehensio ad hoc ut quis incidat in pœnam, sed sufficiat quod sit convictus per probationes, argumento textus in leg. unic. Cod. de raptu virgin. sed melius facit lex 2. Cod. de Custod. reor. text. in leg. 3. ff. de Furtis. textus in leg. Si quis in servitute, in fine. eod. titul. Nec obstat secundo dict. lex Si Barsatoram. Cod. de Fidejussor. Quia ibi non imponit pœnam delinquenti, sed concedit præmium iudici vel alteri personæ inventienti furem, quo casu requiritur apprehensio & repræsentatio: & istud tenet & sequitur Imol. in dict. §. Neratius. Roman. in leg. I. ff. de Acquirend. possess. final. column. Sed his non obstantibus, superior doctrina & conclusio est vera & magis communis; imò quod indistinctè lex vel statutum intelligitur de actuali apprehensione: sed in hoc pro vera concordia & doctrina dico, quod si lex vel statutum punit delictum aliàs à jure naturali vel communi punibile, non requiritur apprehensio: & ita procedant jura in contrarium adducta: Si verò delictum non

sit à jure punibile, sed noviter puniatur à lege vel statuto, ut in casibus & exemplis superioribus; tunc requiratur actualis apprehensio: ita singulariter determinat & concordat Angel. in Authentic. de Sanctissimis Episcopis. §. Reverendissimis. collat. 9. quem sequitur & commendat Cœpola in dict. leg. Si fugitivi. penultim. column. Cod. de Servis fugit. & istam doctrinam & concordiam sequitur & reputat mirabilem August. in additionibus ad Angelum de Malefic. in part. dictus Andr. armat. final. column.

51. Pro complemento tamen hujus articuli, & materia thesauri, quæro: dato quod per apprehensionem thesauri consequatur quis possessionem ejus, an totus thesaurus efficiatur suus, vel pro qua parte? In quo articulo breviter & resolutivè dico, quod sit prima conclusio: Quod si quis inveniat & apprehendat thesaurum in proprio solo vel fundo, totus efficitur suus: textus est in leg. Numquam nuda. §. Thesauros. de acquirendo rerum domin. textus melior & formalis in §. Thesauros. Institut. de rerum divis. & hoc, sive reperiat casu, sive data opera: dum tamen non arte magica quærat; quia tunc totus confiscaretur: textus est in leg. I. Cod. de Theauris, & ibi Glossa ordinaria, Platea, Lucas de Penna, & communiter DD. Cujus ratio est: quia inventio thesauri est donum & beneficium Dei, quod sordibus artibus maculari non debet, nec quæri arte magica, quæ est omninò reprobata: idem probat & disponit lex 45. titul. 28. 3. part. Dubium tamen est, an hodiè hoc sit correctum per leg. 8. titul. 12. lib. 6. ordinament. ubi disponitur, quod hoc casu, deducta prius expensa, inventor habeat tertiam partem, alias verò duas habeat Rex: sed certè videtur, quod illa lex tantum intelligatur in locis, ubi sunt aliquæ minæ, non aliàs.

Secunda conclusio: Quod si reperiat in alieno fundo casu, non data opera, medietas est inventoris, medietas verò est domini fundi: si verò data ad hoc opera, rotum erit domini fundi, modò præstiterit licentiam, modò non: text. est in leg. Una. Cod. de Theauris. lib. 10. text. in dict. §. Thesauros, & utrobique communis opin. Glossa ordinaria & Doctor. in cap. Si quid invenisti. 1. question. 5. & idem determinat dict. lex Partit. Et ratio per quam, etiam si quærat de domini voluntate, nihil habet inventor, si data opera fecit, est, ne homines propter hoc derelinquant culturas rurales, vel invitentur ad malas artes: ita Plat. in dict. leg. Una. 2. column. num. 5. & ante eum Fab. in dict. §. Thesauros. 2. column. prope fin. Adde tamen, quod hodiè de jure nostro, si quis inveniat thesaurum in fundo vel loco alieno, casu, tunc

tunc videtur quod tertia pars dividatur inter inventores & dominos, cum semper duæ partes sint Regis, & hoc argumento l. 8. tit. 12. lib. 6. ordin. & ita dixi in quæstione de facto: si verò data opera cum licentia domini, nullam partem habebit dominus; sed 3. pars erit inventoris, aliæ duæ partes Regis, ut dict. l. Ordinam. si verò data opera & sine voluntate domini, videtur quod tertia pars sit domini fundi, aliæ duæ partes Regis, argumento illius legis ordin. Cogita tamen si dici possit quod præd. ordin. lex loquatur tantum in minis, jura verò communia in thesauro, & sic remaneat incorrecta, & ita teneo.

52. Tertia conclusio: Quod si quis inveniat thesaurum in loco Principis, vel in loco publico Civitatis, dimidia pars pertinebit inventori, alia dimidia ipsi Principi, vel Civitati: text. est in l. 3. §. fin. ff. de Jure fisci, & ibi notant DD. text. in dict. §. Thesauros, & ibi communis opinio & idem disponit dict. lex Part. in fin.

Quarta conclusio: Quod si quis inveniat thesaurum in Ecclesia, vel loco sacro, vel religioso; totus erit inventoris, si casu inveniat; ita probat text. in dict. §. Thesauros, & ita tenet ibi Fab. 2. col. & Gloss. in dict. cap. Si quid invenisti. Sed contraria sententia est verior; imò quod dividatur, & medietas sit inventoris, & alia medietas loci religiosi: ita text. expressus in dict. leg. 3. §. fin. de jur. fisci. & ibi Bart. ita expressè Plat. in dict. 3. §. Una. Cod. de Theauris, fin. col. idem Palac. in dict. §. Thesauros, Institut. de rer. divis. 1. col. & ita tenet Glos. ibi in verbo, religioso, in fin. & ibi Nicol. de Neapol. & istam dicit, magis communem opin. Jas. in addit. ad Christophor. ibi. 2. col. Nec obstat text. in dict. §. Thesauros, qui loquitur inspecta naturali ratione; sed expressa constitutione juris debet dividi, ut in leg. 3. §. fin. ff. de Jure fisci. & ita respondent DD. ut supra; si verò data opera quis invenisset, totus esset Ecclesiæ vel loci religiosi, argum. prædictorum.

53. Tertio infero, quod si tutor, vel curator, vel procurator alicujus, cum legitima & debita solemnitate vendat rem minoris, vel domini sui, non potest per visum vel aspectum transferre possessionem, cum isti non possideant; & sic non concurrit voluntas possessoris tradentis: ita expressè determinat Bart. dict. leg. 1. ff. de Acquir. posses. fin. col. in princ. num. 44. Joan. de Imol. penultim. col. in fin. vers. Item diligenter pondera. Aretin. fin. col. num. 32. vers. ultim. adde. Alex. in antepenult. column. num. 87. Jas. penult. column. num. 101. Vincent. ibi, num. 68. Rip. num. 66. ob Anton. Gomez. ad Leg. Tauri.

Et eadem ratione idem esset in prælato synodico Ecclesiæ, & in executore testamenti: nec distinguo, an habeant istæ personæ generale vel speciale mandatum ad alienandum & possessionem tradendam, cum utroque casu militet superior ratio.

54. Quarto infero, quod iudex executor, vel nuntius pro executione sententiæ, non potest per visum & aspectum transferre possessionem; sed requiritur quod actualiter mittat partem in possessionem, cum talis iudex vel executor non possideat: ita etiam determinat Bart. in dict. leg. 1. penultim. column. in princip. num. 23. Angel. 2. column. prope fin. Imol. penult. column. in fin. Aretin. notabiliter ibi, penultim. col. num. 31. Cuman. penult. col. in princip. Roman. penult. column. in fin. Alexand. antepenultim. col. num. 85. Vincent. numer. 95. Jas. in antepenultim. column. numer. 96. Franc. de Rip. num. 60. & istam conclusionem tenet etiam Specul. in tit. de primo Decreto. §. Jam de effectu, in princ. idem tenet Abb. reputans esse singulare in cap. 2. de Consuetudine, antepen. col. vers. Hoc tamen procederet, & reputat etiam singularem ibi Barbat. 15. column. num. 86. facit bonus text. in leg. 2. Cod. Qui potior. in pignor. hab. text. in l. Non est mirum, de pignor. action. Quod tamen limita & intellige singulariter, quando actualiter potest fieri missio: secus tamen est si propter potentiam & resistantiam adversarii, vel alio justo impedimento non possit fieri missio; quia tunc sufficit, quod iudex executor, vel nuntius ostendat rem vel fundum de longè, & per visum tradat possessionem; & si adhuc non posset in conspectum rei pervenire, poterit in absentia solo verbo tradere possessionem: ita probat text. singularis & unicus in leg. Cum unius, §. fin. cum lege sequenti. ff. de Bonis author. judic. possed. ubi dicitur, quod si propter latronum potentiam, seu inundationem fundi, res non possit possideri; creditor qui jusus est mitti in possessionem, habetur pro possessore vel detentatore, ac si actualiter missus esset, & ad hoc notat & commendat ibi Glossa ordinaria & reputant singularem & unicum Bart. Alber. & Angel. & istam conclusionem per illum textum tenet Bart. in l. 1. fin. col. ff. de Acquir. posses. & ibi Imol. penultim. col. Aretin. penult. col. Alex. antepen. col. num. 85. Roman. penult. col. in fin. Jas. 12. col. n. 96. ubi valde commendat in practica, quia ex hoc possunt evitari plura vulnera, & cædes, quæ propter tales introitus & apprehensiones solent perpetrari: illum textum etiam ad hoc notant & commendant Bald. & Paul. Salyc. & Fulgos, in l. Non est mirum. ff. de Pignor.